Noter til regnskapet

Note 1 - Virksomheten som regnskapet omfatter

Regnskapet omfatter hovedregnskapet for LHL, Landsforeningen for hjerte og lungesyke. Regnskapet omfatter LHLs aktiviteter sentralt, aktiviteter i regi av lag og fylkeslag inngår ikke.

Konsern omfatter LHL og datterselskaper hvor LHL direkte eller indirekte har kontrollerende eierinteresser (over 50%). Direkte eid selskaper er LHL Astma og Allergi AS, LHL Hjerneslag AS, LHL Gardermoen Eiendom AS, LHL Gardermoen Drift AS, Spesialisthospitalet AS, Feiring Eiendom AS, Skibotn Rehabilitering Eiendom AS Glittre Klinikken Eiendom AS, Røros Rehabilitering Eiendom AS, Krokeide Rehabilitering Eiendom AS, Helseassistanse Holding AS og Oseberg Medisinske Klinikk 50%. Datterselskap organisert gjennom Helseassistanse Holding AS som eies 100 % av LHL omfatter selskapene Vertikal Helse AS og Nordisk Hälseassistanse AS.

Notene er felles for de to regnskapene LHL mor og LHL konsern. Der hvor det er forskjell mellom regnskapene er dette omtalt ved separate avsnitt for hvert regnskap.

Note 2 - Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslov og god regnskapsskikk.

Bruk av estimater
Utarbeidelse av regnskap i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld
Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifiseringen av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet ikke forventes å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Omløpsmidler vurderes til laveste anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Anskaffelseskost
Anskaffelseskost for eiendeler omfatter kjøpesummen, med fradrag for rabatter og lignende, og med tillegg for kjøpsutgifter (frakt, toll, offentlige avgifter som ikke refunderes og andre direkte kjøpsutgifter). Ved kjøp i utenlandsk valuta balanseføres eiendelen til kursen på transaksjonstidspunktet. For varige driftsmidler omfatter anskaffelseskost også direkte utgifter for å klargjøre eiendelen for bruk, for eksempel utgifter.

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Kostmetoden brukes som prinsipp for investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper i selskaps-regnskapet. Kostprisen økes når midler tilføres ved kapitalutvidelse, eller når det gis konsernbidrag til datterselskap. Mottatte utdelinger resultatføres i utgangspunktet som inntekt. Utdelinger som overstiger andel av opptjent egenkapital etter kjøpet føres som reduksjon av anskaffelseskost. Utbytte/konsernbidrag fra datterselskap regnskapsførers det samme året som datterselskapet avsetter beløpet. Utbytte fra andre selskaper regnskapsførers som finansinntekt når utbyttet er vedtatt.

Konsolideringsprinsipper

Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontrollen er overført til konsernet (oppkjøpstidspunktet).

I konsernregnskapet erstattes posten aksjer i datterselskap med datterselskapets eiendeler og gjeld. Konsernregnskapet utarbeides som om konsernet var en økonomisk enhet. Transaksjoner, urealisert fortjeneste og mellomværende mellom selskapene i konsernet elimineres.

Kjøpte datterselskaper regnskapsførers i konsernregnskapet basert på morsselskapets anskaffelseskost. Anskaffelseskost tilordnes identifiserbare eiendeler og gjeld i datterselskapet, som oppføres i konsernregnskapet til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Eventuell merverdi ut over hva som henføres til identifiserbare eiendeler og gjeld, balanseføres som goodwill. Goodwill behandles som en residual og balanseføres med den andelen som er observert i oppkjøpstransaksjonen. Merverdier i konsernregnskapet avskrives over de oppkjøpte eiendelenes forventede levetid.

Inntekter

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget. Salg av varer resultatføres når selskapet har levert sine produkter til kunden. Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Gaver

Gaver disponeres i samsvar med de betingelsens eller ønsker giver har for disponering av midlene. Dersom giver har betingelser eller ønsker om at gaven skal disponeres til konkrete aktiviteter, prosjekter eller investeringer klassifiseres den som tilskudd og regnskapsførers etter reglene for øremerkede tilskudd. Gaver øremerket forskning inntektsføres ikke i foreningen men overføres egne eksterne fond. Se for øvrig note 18.

Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd inntektsføres når vilkårene til tilskudds giver for anvendelse av midlene er ferdigstilt. Tilskudd presenteres brutto i resultatregnskapet, herunder inntekter og kostnader. Ikke anvendt tilskudd ved årets slutt presenteres som gjeld i balansen og tilbakebetales eller inntektsføres påfølgende år i tråd med tilskuddets betingelser.

Varige driftsmidler

Tomter avskrives ikke. Andre varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært til restverdi over driftsmidlenes forventede utnyttbare levetid. Ved endring i avskrivningsplan fordeles virkningen over gjenværende avskrivningstid ("knekkpunktmetoden"). Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende som driftskostnader. Påkostninger og forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved kjøpet. Leide (leasede) driftsmidler balanseføres som driftsmidler hvis leiekontrakten anses som finansiell.

Aksjer og andeler

Investeringer er vurdert etter kostmetoden. Ved varig verdifall nedskrives investeringen til virkelig verdi. LHL har mottatt aksjer i testamentariske gaver. Aksjene er omsettelige og oppført til antatt markedsverdi på gavetidspunktet.

Nedskrivning av anleggsmidler
Ved indikasjon på at balanseført verdi av et anleggsmiddel er høyere enn virkelig verdi, foretas det test for verdifall. Testen foretas for det laveste nivå av anleggsmidler som har selvstendige kontantstrømmer. Hvis balanseført verdi er høyere enn både salgsverdi og gjenvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til det

høyeste av salgsverdi og gjenvinnbart beløp. Tidligere nedskrivninger reverseres hvis forutsetningene for nedskrivningen ikke lenger er tilstede.

Varelager
Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost (etter FIFO-prinsippet) og virkelig verdi. Gjenanskaffelseskost benyttes som tilnærming til virkelig verdi.

Fordringer
Kundefordringer føres i balansen etter fradrag for avsetning til forventede tap. Avsetning til tap er gjort på grunnlag av individuell vurdering av fordringene og en tilleggsavsetning som skal dekke øvrige påregnelige tap. Vesentlige økonomiske problemer hos kunden, sannsynligheten for at kunden vil gå konkurs eller gjennomgå økonomisk restrukturering og utsettelser og mangler ved betaling anses som indikatorer på at kundefordringer må nedskrives. Andre fordringer, både omløpsfordringer og anleggsfordringer, føres opp til det laveste av pålydende og virkelig verdi. Virkelig verdi er nåverdien av forventede fremtidige innbetalinger. Det foretas likevel ikke ikke neddsikontering når effekten av neddiskontering er uvesentlig for regnskapet. Avsetning til tap vurderes på samme måte som for kundefordringer.

Rentebytteavtale
Det er inngått rentebytteavtale for deler av konsernets eksterne lån. Verdien av disse avtalene er ikke vist i balansen.

Valuta
Pengeposter i valuta vurderes etter kurs på balansedagen. Transaksjoner ført over resultatet bokføres til kurs på transaksjonsdagen. Eventuelle kursgevinster og kurstap føres som finansinntekter og finanskostnad.

Pensjoner
Selskapet har ulike pensjonsordninger. Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskap. Selskapet har både ytelsesplaner og innskuddsplaner.

Ytelsesplan

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Typisk er en ytelsesplan en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av flere faktorer, som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedagen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene (innbetalte beløp til forsikringsselskap), justert for ikke resultatførte estimatavvik og ikke resultatførte kostnader knyttet til tidligere perioders pensjonsopptjening. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode.

Planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid. Det samme gjelder estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene, i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

Innskuddsplaner

Ved innskuddsplaner betaler selskapet innskudd til et forsikringsselskap. Selskapet har ingen ytterligere betalingsforpliktelse etter at innskuddene er betalt. Innskuddene regnskapsfører som lønnskostnad. Eventuelle forskuddsbetalte innskudd balanseføres som eiendel (pensjonsmidler) i den gran innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger.

Skatter

LHL er fritatt for inntekts og formueskatt etter skatteloven §2-32, 1. ledd, men har innslag av skattepliktige aktiviteter. Det gjøres en gjennomgang av aktivitetene i selskapet der det vurderes for hvilke aktiviteter det foreligger skatteplikt. LHL har både skattepliktige og skattefrie datterselskap.

Skattekostnaden i konsernregnskapet gjelder skatten for de skattepliktige aktivitetene i LHL, LHL Helseassistanse Holding AS og Vertikal Helse AS. Skattekostnaden omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet til 24 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt eventuelt ligningsmessig underskudd til framføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reverseres i samme periode er utlignet. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til framføring, er begrunnet med antatt fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan balanseføres er oppført netto i balansen.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer, som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med gjenværende løpetid mindre enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Note 3 – Omorganisering og endringer i egenkapital

LHL-gruppen har i løpet av 2016 gjort vesentlige endringer i juridisk struktur. Endringene er begrunnet i styringsmessige og operasjonelle forhold. LHL-Klinikkene AS virksomhet ble 1. januar 2016 overdratt til morselskap i konsern Landsforeningen for hjerte- og lungesyke. Selskapet er deretter endelig oppløst. Videre ble selskapene LHL Holding AS og LHL Eiendom Holding AS avviklet.

Eiendommen i Røros Rehabilitering Eiendom AS ble i løpet av 2016 solgt med en gevinst. Selgerkreditt ytt til Krokeide Videregående Skole ble i løpet av 2016 nedkvittert med MNOK 60.

Selskapene Røros Rehabilitering Eiendom og Krokeide Rehabilitering Eiendom er besluttet avviklet, men ikke endelig oppløst. Slik oppløsning skjer i løpet av 2017. Som følge av disse omorganiseringene er det gjort utdeling til LHL, og bokført betydelige finansinntekter.

LHL-gruppen ervervet i 2016 selskapet Vertikal Helseassistanse AS. Selskapet ble kjøpt gjennom det nyetablerte selskapet Helseassistanse Holding AS. Finansieringen av oppkjøpet er lagt i morselskapet LHL, og det er ytt konserninternt lån fra LHL til Helseassistanse Holding med MNOK 400. Som følge av dette er det bokført goodwill i LHL-gruppens regnskap. Goodwill avskrives over 10 år. Oppkjøpet er strategisk begrunnet.

LHL ervervet i 2016 også Osebergklinikken. Ervervet ble gjort som kjøp av konkursbo, og kjøpet ble gjort gjennom selskapet LHL-klinikkene Oseberg – Norlandia AS som er et selskap eiet 50% av LHL og 50% av Norlandia.

For eiendommen Feiring er det akseptert bud på denne med en estimert salgsverdi på MNOK 175.

Egenkapitalen i Feiring Eiendom var i 2015 tapt som følge av ytterligere nedskrivninger av eiendommen Feiring. Som følge av mottatt bud og avgitt budaksept, er tidligere års nedskrivninger av eiendomsverdien på Feiring reversert, og EK-situasjonen i selskapet Feiring Eiendom rettet opp.

Sammenlikningstall 2015 utarbeidet for LHL mor i forbindelse med innmatsalg

	2016	2015
Salgsinntekter	748 741 182	770 802 013
Tilskudd	25 203 050	20 592 110
Andre driftsinntekter	113 701 811	98 487 070
Sum driftsinntekter	**887 646 043**	**889 881 193**

Sammenlikningstall konsern 2015 og 2016 i forbindelse med oppkjøp av Vertikal Helse AS

	2016	2015
Salgsinntekter	870 485 997	887 374 43
Tilskudd	25 203 050	20 592 110
Andre driftsinntekter	139 393 126	94 250 688
Sum driftsinntekter	**1 035 082 173**	**1 002 217 231**

Note 4 - Inntekter

LHL-mor

Lotteriet føres integrert i LHLs ordinære regnskap hvor inntektene presenteres som salgsinntekter og kostnadene klassifiseres som driftskostnader (bruttometode). Inntektene fra lotteriet resultatføres i tråd med salgsstatistikk.

Virksomhetsområde	2016	2015	Geografiske virksomhets-områder	2016	2015
Bygg/eiendom	3 481 275	2 665 959	Øst-Norge	724 595 235	151 871 397
Rehabilitering/sykehusdrift	689 058 117	0	Nord-Norge	36 419 836	0
Tilskudd	25 203 050	18 066 054	Vest-Norge	37 834 014	0
Spill og Lotteri	59 848 357	53 593 678	Midt-Norge	88 796 958	0
Aksjoner	38 010 085	35 048 137			
Testamentariske gaver	28 831 578	24 572 588			
Medlemskontingenter	9 230 913	7 638 939			
Annet	33 982 669	10 286 042			
Totale inntekter	**887 646 043**	**151 871 397**	**Totalt**	**887 646 043**	**151 871 397**

LHL-konsern

Virksomhetsområde	2016	2015	Geografiske virksomhets-områder	2016	2015
Bygg/eiendom	31 568 482	3 748 926	Nord-Norge	36 419 836	31 456 599
Rehabilitering/sykehusdrift	689 058 117	710 972 128	Øst-Norge	804 094 614	732 552 993
Helseforsikringsformidling	82 585 803	0	Vest-Norge	37 577 236	35 560 915
Tilskudd	25 203 050	20 592 110	Midt Norge	116 592 807	82 192 758
Spill og Lotteri	59 848 357	53 593 678			
Aksjoner	38 010 085	35 048 137			
Testamentariske gaver	28 831 578	24 572 588			
Medlemskontingenter	9 231 153	7 638 939			
Annet	30 347 869	25 596 759			
Totale inntekter	**994 684 493**	**881 763 265**	**Totalt**	**994 684 493**	**881 763 265**

Note 5 - Offentlige tilskudd

LHL mor	2016	2015
Tilskudd fra:		
Tilskudd fra BUF Dir. medlemstilskudd	8 102 407	7 716 575
Tilskudd fra Studieforbundet Funkis	876 184	1 061 180
Tilskudd fra Miljødirektoratet	0	150 000
Extrastiftelsen administrasjonstilsk.	1 397 500	744 400
Extrastiftelsen prosjektmidler	2 181 217	0
Helsedirektoratet	842 790	0
Helse Midt-Norge	1 418 888	0
Helse Bergen	11 480	0
Merverdiavgiftskompensasjon	8 268 218	7 087 028
Tilskudd til fylkeslag:		
Akershus Fylkeskommune	110 600	85 000
Finnmark Fylkeskommune	30 000	30 000
Hedmark Fylkeskommune	97 800	110 400
Helse Midt-Norge	275 000	263 000
Helse Nord	50 000	37 000
Helse Sør-Øst	450 000	410 000
Helse Vest	85 000	80 000
Møre og Romsdal Fylkeskommune	61 000	61 000
Nord-Trøndelag Fylkeskommune	105 900	86 620
Østfold Fylkeskommune	25 157	29 851
Annet	813 909	114 000
Sum offentlige tilskudd	**25 203 050**	**18 066 054**

LHL Konsern		
LHL mor (jfr oppstilling ovenfor)	25 203 050	18 066 054
LHL-Klinikkene	0	2 526 056
Sum offentlig tilskudd	**25 203 050**	**20 592 110**

LHL bistår i søknadsprosess mot Extrastiftelsen og videreformidler tildelte midler til ulike prosjekter i regi av LHLs lokallag og andre aktører som driver prosjekter innenfor rehabilitering, forebygging og forskning. Slike midler balanseføres kun i LHL.

Note 6 - Lønn og revisjonshonorar

Spesifikasjon	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Lønnskostnader	382 483 302	411 166 535	31 050 672	381 360 015
Arbeidsgiveravgift	48 436 647	53 518 122	4 842 761	48 997 195
Finansskatt	0	213 467	0	0
Pensjonskostnader ytelsespensjon	69 634 374	69 634 374	10 603 546	90 184 393
Pensjonskostnader innskuddspensjon	430 972	1 962 249	0	0
Andre ytelser	11 745 864	12 972 356	2 476 242	9 740 215
Sum	**512 731 159**	**549 467 103**	**48 973 221**	**530 281 818**
Antall årsverk	**543**	**624**	**42**	**524**
Ytelser til ledende personell				
Daglig leder / Generalsekretær	**1 907 197**		**1 827 244**	
Lønn	1 596 765		1 544 389	
Pensjonspremie	167 837		145 465	
Andre ytelser	142 595		137 390	
Sentralstyret	**837 934**		**831 221**	
Godtgjørelse til revisor				
Sum godtgjørelse	**1 214 279**	**1 449 454**	**467 012**	**2 803 645**
herav revisjon	794 557	990 362	382 750	1 376 705
herav attestasjon/erklæringer	58 500	72 237	57 362	256 332
herav skatt/avgift	67 245	58 500	7 000	76 862
herav utvidet IT revisjon	0	0	0	0
herav andre tjenester	293 977	328 355	19 900	37 675
herav transaksjonsstøtte	0	0	0	1 056 071

Revisjonshonoraret i LHL-mor er eks MVA. Virksomhetene i LHL-gruppen har ulik avgiftsmessig status og revisjonshonorarene ovenfor er uavhengig av dette vist eksklusiv mva.

Det er gitt lån til tidligere aksjonær i Vertikal Helse AS på totalt kr 700 000. Fordringen rente beregnes etter gjeldende normrente (gjennomsnitt 2,48%) og det er stilt sikkerhet for lånet. Lånet er avdragsfritt, og forfaller 01.07.2017. For øvrig er det ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelse til daglig leder, styreleder eller andre nærstående parter.

Tidligere generalsekretær har en pensjonsavtale tilsvarende 70 prosent av lønn fra fylte 62 år til 67 år. Utbetaling av denne startet i 2013. Det er foretatt en avsetning for denne forpliktelsen på kr 1 035 000. Det er stillet betalingsgaranti for beløpet.

Generalsekretær har en etterlønnsavtale på 6 måneder utover oppsigelsestiden.

Note 7- Pensjoner

LHL mor

Selskapet har pensjonsordninger som omfatter 640 ansatte. I 2016 er hovedsakelig alle ansatte med i en kollektiv pensjonsordning i KLP. Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser, som i hovedsak bestemmes av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder, og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Selskapet går over til innskuddspensjon i 2017 og nyansatte fra og med mai 2016 er meldt inn i selskapets innskuddspensjonsordning i DNB. Innskuddspensjon i DNB er i 2016 kostnadsført med kr 430 972.

Sammensetning av pensjonskostnad	2016		2015	
	Netto forpliktelse	Netto midler	Netto forpliktelse	Netto midler
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	49 012 410	4 712 640	-	4 929 154
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	26 485 411	4 384 504	105 642	4 022 144
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-24 738 995	-3 919 037	-140 549	-3 505 796
Administrasjonskostnad	3 353 640	343 278	56 845	400 763
Arbeidsgiveravgift	6 985 628	778 515	3 093	824 323
Resultatført aktuarielt tap (gevinst)	6 038 839	2 577 768	-	4 477 263
Resultatført planendring				-
Sum aktuarberegnet pensjonskostnad	**67 136 933**	**8 877 668**	**25 031**	**11 147 851**
Ansattes pensjonsinnbetaling 2%	6 380 227			569 336
Netto pensjonskostnad regnskap	**60 756 706**	**8 877 668**	**25 031**	**10 578 515**
Sum netto pensjonskostnad regnskap	**69 634 374**			**10 603 546**
Sammensetning av pensjonsforpliktelse				
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	1 004 063 914	165 153 419	6 087 161	159 604 162
Pensjonsmidler	-806 129 351	-125 287 921	-4 307 006	-118 013 849
Arbeidsgiveravgift	25 768 641	5 621 035	251 001	5 864 234
Ikke res.ført aktuarielt gevinst (tap)	-162 143 498	-50 271 826	28 986	-54 626 933
Ikke resultatført planendring				
Netto pensjonsforpliktelse	**61 559 706**	**-4 785 293**	**2 060 142**	**-7 172 386**
Økonomiske forutsetninger:				
Diskonteringsrente		2,60%		2,70 %
Lønnsvekst		2,50%		2,75 %
Forventet G-regulering		2,25%		1,48 %
Forventet pensjonsøkning		1,48%		3,30 %
Forventet avkastning på fondsmidler		3,60%		2,50 %
Aga sats		14,10%		14,10%

LHL

Note 7 - Pensjoner

LHL Konsern

LHL har pr 31.12.16 i hovedsak dekket sine pensjonsforpliktelser overfor ansatte gjennom pensjonsforsikring i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). 31.12.16 var 640 personer tilknyttet denne (2015: 629 personer). LHL går over til innskuddspensjon i 2017 og nyansatte fra og med mai er meldt inn i selskapets innskuddspensjon i DNB. Innskuddspensjon er kostnadsført i 2016 med kr 430 972.

Vertikal Helse har i 2016 en innskuddspensjonsordning i DNB som omfatter 18 ansatte. Andre konsernselskap har ikke ansatte. I de selskap som har pensjonsordning, omfatter ordningene alle ansatte.

Tjenestepensjon i KLP

Nedenfor vises de aktuarmessige beregningene som er gjennomført. Beregningene er i tråd med NRS (Norsk regnskapsstandard) for pensjoner. Estimatavvik og planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad pensjonsmidlene overstiger 10 % av det største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene.

Sammensetning av pensjonskostnad KLP	**2016**		**2015**	
	Netto forpliktelse	**Netto midler**	**Netto forpliktelse**	**Netto midler**
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	49 012 410	4 712 640	55 821 880	4 929 154
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	26 485 411	4 384 504	23 545 848	4 022 144
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-24 738 995	-3 919 037	-21 590 098	-3 505 796
Administrasjonskostnad	3 353 640	343 278	3 168 464	400 763
Arbeidsgiveravgift	6 985 628	778 515	7 669 292	824 323
Resultatført estimatavvik	6 038 839	2 577 768	16 830 908	4 477 263
Sum aktuarbergnet pensjonskostnad	**67 136 933**	**8 877 668**	**85 446 294**	**11 147 851**
Pensjonsinnbetaling 2%	6 380 227		5 840 416	569 336
Sum pensjonskostnad regnskap	**60 756 706**	**8 877 668**	**79 605 878**	**10 578 515**
Sum netto pensjonskostnad regnskap	**69 634 374**		**90 184 393**	
Sammensetning av pensjonsforpliktelse				
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	1 004 063 914	165 153 419	943 118 350	159 604 162
Pensjonsmidler	-806 129 351	-125 287 921	- 738 423 775	-118 013 849
Arbeidsgiveravgift	25 768 641	5 621 035	26 633 849	5 864 234
Ikke resultatført estimatavvik	-162 143 498	-50 271 826	-183 724 887	- 54 626 933
Annet			1 613 831	-
Netto pensjonsforpliktelse	**61 559 706**	**-4 785 293**	**49 217 368**	**-7 172 386**
Økonomiske forutsetninger:				
Diskonteringsrente		2,60%		2,70 %
Forventet G-regulering		2,25%		2,75 %
Forventet pensjonsøkning		1,48%		1,48 %
Forventet avkastning på fondsmidler		3,60%		3,30 %
Forventet lønnsvekst		2,50%		2,50 %

Note 8 - Transaksjoner med nærstående

LHL mor

Salg av varer og tjenester	2016	2015
Feiring Eiendom AS	12 950	0
Glittre Eiendom AS	70 388	0
Skibotn Eiendom AS	13 462	0
Vertikal Helse AS	3 500 000	0
LHL-Klinikkene AS	0	4 294 282
LHL Holding AS	0	500 004
Sum salg av varer og tjenester	**3 596 000**	**4 794 286**

Kjøp av varer og tjenester	2016	2015
LHL-Klinikkene AS	0	5 346 788
LHL Eiendom Holding AS	171 280	250 740
Feiring Eiendom AS	23 033 761	0
Krokeide Eiendom AS	256 779	0
Skibotn Eiendom AS	2 645 016	0
Glittre Eiendom AS	18 577 332	0
Røros Eiendom AS	7 419 284	0
Sum kjøp av varer og tjenester	**52 103 452**	**5 597 528**

Finansinntekter	2016	2015
LHL Holding AS	8 307 472	12 461 208
Feiring Eiendom AS	2 212 264	1 626 252
Glittre Eiendom AS	1 592 000	0
Skibotn Eiendom AS	122 000	0
Røros Eiendom AS	137 500	0
Krokeide Eiendom AS	1 374 000	0
Helseassistanse Holding AS	16 000 000	0
Sum finansinntekter	**29 745 236**	**14 087 460**

Finanskostnader	2016	2015
Røros Eiendom AS	969 238	0
Sum finanskostnader	**969 238**	**0**

Transaksjoner med nærstående parter skjer til markedsmessige vilkår. Det er inngått avtale på langsiktig konsernmellomværende. Lånene rente beregnes og er avdragsfrie. Innfrielsesdato på lånene til Feiring Eiendom, Glittre Eiendom og Krokeide Eiendom er 1 år, de andre lånene forfaller mer en 3 år etter regnskapsårets slutt.

Fordring på selskap i samme konsern

I posten kundefordringer og andre kortsiktige fordringer inngår følgende mellomværende med selskap i samme konsern:

Kortsiktige fordringer

Selskap	**2016**	**2015**
Røros Rehabilitering Eiendom AS	5 000 000	0
Vertikal Helse AS	3 500 000	0
Osebergklinikken AS	300 000	0
LHL Astma og Allergi AS	365 406	75 000
LHL Hjerneslag AS	365 406	61 798
Sum fordringer datterselskap	**9 530 812**	**136 798**

Langsiktige fordringer

Selskap	**2016**	**2015**
LHL Holding AS	0	207 686 708
Feiring Eiendom AS	56 404 859	27 104 140
Glittre Klinikken Eiendom AS	79 600 000	0
Skibotn Rehabilitering Eiendom AS	6 100 000	0
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	68 700 000	0
Helseassistanse Holding AS	400 000 000	0
Sum fordringer datterselskap	**610 804 859**	**234 790 848**

Gjeld til selskap i samme konsern

I posten leverandørgjeld og kortsiktig gjeld inngår følgende mellomværende med selskap i samme konsern:

Kortsiktige poster

Selskap	**2016**	**2015**
Røros Rehabilitering Eiendom AS	969 238	0
Astma og Allergi AS	378 797	0
LHL Hjerneslag AS	227 139	0
LHL-Klinikkene AS	0	82 511
Total gjeld til konsernselskap	**1 575 174**	**82 511**

Langsiktig gjeld

Selskap

Røros Rehabilitering Eiendom AS	54 862 501	0
Sum gjeld datterselskap	**54 862 501**	**0**

LHL

LHL mor

Note 9 - Skatt

LHL er i utgangspunktet en skattefri virksomhet som ved overtakelse av driften av datterselskapet LHL-klinikkene fra 01.01.2016 fikk enkelte skattepliktige aktiviteter. Det er gjort en gjennomgang av aktivitetene i selskapet, der det er vurdert for hvilke aktiviteter det foreligger skatteplikt.

Beregning av utsatt skatt/utsatt skattefordel og endring i utsatt skatt/utsatt skattefordel

	2016
Midlertidige forskjeller som inngår i grunnlaget for utsatt skatt/skattefordel	
Anleggsmidler	-445 426
Pensjoner	-2 672 234
Sum midlertidige forskjeller	-3 117 660
Underskudd til fremføring	-13 360 119
Grunnlag for utsatt skatt/skattefordel i balansen	-16 477 779
Utsatt skattefordel (-)/utsatt skatt	- 3 954 667
Ikke oppført utsatt skattefordel	0
Utsatt skatt/skattefordel i regnskapet	**-3 954 667**

Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt

Resultat før skattekostnad	178 081 181
Permanente forskjeller	-192 779 718
Endringer i midlertidige forskjeller	1 338 417
Årets skattegrunnlag	-13 360 120
Betalbar skatt	0
24% utsatt skatt	-3 954 667
Sum skattekostad	**-3 954 667**

Avstemming av årets skattekostnad

Regnskapsmessig resultat før skattekostnad	178 081 181
Beregnet skatt 25%	44 520 295
Skattekostnad i resultatregnskapet	-3 954 667
Differanse	**48 474 962**

Differansen består av følgende:

25% av permanente forskjeller	48 194 930
Renteberegning konsernbidrag	444 811
Endring skattesats	-164 778
Sum forklart differanse	**48 474 962**

Betalbar skatt i balansen

Betalbar skatt i skattekostnaden	0
Skattevirkning av konsernbidrag	0
Betalbar skatt i balansen	**0**

LHL

LHL konsern

Note 9 - Skatt

LHL er en skattefri virksomhet med enkelte skattepliktige aktiviteter. Det er gjort en gjennomgang av aktivitetene i selskapene der det er vurdert hvilke aktiviteter det foreligger skatteplikt. Datterselskapene Helseassistanse Holding AS med døtre Vertikal Helse og Hälseassistanse AB er skattepliktige virksomheter som påvirker konsernets skattenote.

Beregning av utsatt skatt/utsatt skattefordel og endringer i utsatt skatt/utsattskattefordel

Midlertidige forskjeller som inngår i grunnlaget for utsatt skatt/skattefordel

	2016	2015
Anleggsmidler	-1 101 327	-14 506
Immaterielle eiendeler	202 980 698	0
Fordringer	-130 305	-1 890
Varebeholdning	-57 399	0
Pensjoner	-2 672 234	-540 718
Begrensning av rentefradrag mellom nærstående	-11 991 093	0
Sum midlertidige forskjeller	187 028 340	-557 114
Underskudd til fremføring	-13 360 119	-48 547 209
Grunnlag for utsatt skatt/skattefordel i balansen	173 668 221	-48 547 209
Utsatt skatt/skattefordel(-)	41 671 938	-12 136 802
Ikke oppført utsatt skattefordel	2 877 862	-12 136 802
Utsatt skatt/skattefordel i regnskapet (-)	**44 549 800**	**0**

Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt		
Resultat før skattekostnad	80 621 442	12 614 748
Permanente forskjeller	-114 339 527	25 773 818
Endring i midlertidige forskjeller	32 365 301	507 939
Skattepliktig inntekt (grunnlag for betalbar skatt i balansen)	-1 352 784	-12 651 131
Består av:		
- Fremførbart underskudd	-13 360 120	0
- Grunnlag for betalbar skatt i balansen	12 007 336	0
Fordeling av skattekostnaden		
Betalbar skatt	3 001 834	0
Endring i utsatt skatt/skattefordel	-8 154 757	-12 136 802
Andel utsatt skattefordel ikke balanseført	0	-12 136 802
Sum skattekostnad	**(5 152 923)**	**(0)**

Avstemming av årets skattekostnad		
Regnskapsmessig resultat før skattekostnad	80 621442	12 614 748
Beregnet skatt 25%	20 155 361	45 052 379
Skattekostnad i resultatregnskapet	-5 152 923	0
Differanse	**25 308 283**	**45 052 379**

Differansen består av følgende:

25% av permanente forskjeller	-28 584 882	45 052 379
25% av midlertidige forskjeller tidligere ikke balanseført	-1 337 945	0
Endring skattesats	1 736 682	0
Ikke balanseført utsatt skattefordel	2 877 862	0
Sum forklart differanse	**-25 308 283**	**45 052 379**

Betalbar skatt i balansen		
Betalbar skatt i skattekostnaden	3 001 834	0
Betalbar skatt i balansen	**3 001 834**	**0**

Note 10 – Anlegg

LHL mor

	Driftsløsøre	IKT/Med.tek.utstyr	Bygning/Tomter	Sum
Anskaffelseskost 1.1	4 989 751	16 732 074	371 516	22 093 341
Tilgang i hht omorg i konsern 2016	29 592 006	117 345 526	24 711 164	171 648 696
Tilgang	4 269 321	16 446 354	1 158 597	21 874 271
Avgang	-789 788	-1 691 751	-6 903 869	-9 385 408
Anskaffelseskost 31.12	**38 061 290**	**148 832 203**	**19 337 408**	**206 230 900**
Akkumulerte avskrivninger 1.1	4 439 710	5 818 791	-	10 258 501
Akk. avskr i hht omorg. i konsern 2016	18 495 272	75 857 464	8 643 835	102 996 571
Akkumulert avskrivning avgang	-591 312	-1 691 754	-2 568 256	-4 851 322
Årets avskrivninger	3 556 932	21 118 255	2 874 368	27 549 555
Akkumulerte avskrivninger 31.12	**25 900 602**	**101 102 756**	**8 949 947**	**135 953 305**
Akkumulerte nedskrivinger 1.1	-			
Akkumulerte nedskrivning avgang	-	-	-	-
Årets nedskrivninger	-		-	
Akkumulerte nedskrivninger 31.12	-			
Bokført verdi 1.1	550 041	10 913 283	371 516	11 834 840
Bokført verdi 31.12	**12 160 688**	**47 729 447**	**10 387 461**	**70 277 595**
Årets resultatførte avskrivninger/nedskrivninger	**3 556 932**	**21 118 255**	**2 874 368**	**27 549 555**
Avskrivningssats	20-30%	20-30%	0 %	20-30%

Note 10 – Anlegg

LHL konsern

	Driftsløsøre	Bygninger	Tomter	Sum
Anskaffelseskost 1.1	168 659 362	501 899 539	26 275 651	696 834 552
Kjøp Vertikal Helse AS	21 784 616	0	0	21 784 616
Tilgang	21 184 595	3 562 989	-	24 747 584
Avgang	-2 485 723	-92 896 881	-2 700 000	-98 082 604
Anskaffelseskost 31.12	**209 142 849**	**412 565 648**	**23 575 651**	**645 284 148**
Akkumulerte avskrivninger 1.1	104 590 441	157 448 220	-	262 038 661
Kjøp Vertikal Helse AS	14 757 572			14 757 572
Akkumulert avskrivning avgang	-2 283 063	-14 067 806	-	-16 350 869
Årets avskrivninger	26 393 799	19 981 180	-	46 374 979
Akkumulerte avskrivninger 31.12	**143 458 749**	**163 361 594**	**-**	**306 820 343**
Akkumulerte nedskrivinger 1.1	-	100 816 576	574 827	101 391 403
Akkumulerte nedskrivninger avgang	-	-	-	-
Årets nedskrivninger	-	-88 880 147	650 000	-88 230 147
Akkumulerte nedskrivninger 31.12	**-**	**11 936 429**	**1 224 827**	**13 161 256**
Bokført verdi 1.1	64 068 921	243 634 743	25 700 824	333 404 488
Bokført verdi 31.12	**65 684 100**	**237 267 625**	**22 350 824**	**325 302 549**
Årets resultatførte avskrivninger/nedskrivninger	**26 393 799**	**-68 911 767**	**650 000**	**-41 867 968**
Avskrivningssats	10-30%	2 %	0 %	

Reversering av nedskrivning

Som følge av mottatt bud og avgitt budaksept, er tidligere års nedskrivninger av eiendomsverdien på Feiring reversert, og EK-situasjonen i selskapet Feiring Eiendom rettet opp.

LHL-konsern

	Goodwill	Merkevare	Kundelister	Leverandøravt.	Andre	Sum
Anskaffelseskost 1.1	-	-	-	-	-	-
Kjøp Vertikal Helse AS	-	-	-	-	6 383 431	6 383 431
Tilgang	223 260 971	69 991 910	129 984 979	21 002 317	676 629	444 916 806
Avgang	-	-	-	-	-	-
Anskaffelseskost 31.12	**223 260 971**	**69 991 910**	**129 984 978**	**21 002 318**	**7 060 060**	**451 300 237**
Akk avskrivninger1.1	-	-	-	-	-	-
Kjøp Vertikal Helse AS	-	-	-	-	4 234 032	4 234 032
Akk. avsk. avgang	-	-	-	-	-	-
Årets avskr.	14 884 065	4 666 127	8 665 665	4 666 715	1 025 700	33 908 272
Akk. avskr	**14 884 065**	**4 666 127**	**8 665 665**	**4 666 715**	**5 259 732**	**38 142 304**
Akk. nedskrivninger	-	-	-	-	-	-
Akk nedskr. Avgang	-	-	-	-	-	-
Årets nedskrivninger	-	-	-	-	-	-
Akk. nedskr. 31.12	-	-	-	-	-	-
Bokført verdi 1.1	-	-	-	-	2 149 399	2 149 399
Bokført verdi 31.12	**208 376 906**	**65 325 782**	**121 319 313**	**16 335 603**	**1 800 328**	**413 157 933**
Arets avskr/nedskr.	**14 884 065**	**4 666 127**	**8 665 665**	**4 666 715**	**1 025 700**	**33 908 272**
Avsrkiningssats	**10%**	**10%**	**10%**	**33%**	**20 – 30%**	

Goodwill

Balanseført verdi i konsernet kr 208 376 906 knytter seg til merverdi i forbindelse med Vertikal Helseassistanse Holding AS kjøp av 100% av Vertikal Helse og Nordisk Hälseassistanse AB. Goodwill avskrives over 10 år, det er foretatt kr 14 884 065 i avskrivninger i 2016. Goodwill vurderes årlig og nedskrives dersom det er grunnlag for det.

Note 11 – Aksjer

LHL mor

LHL avviklet LHL Holding AS og datterselskapene LHL Eiendom Holding og LHL-klinikkene AS i 2016. Drift og midler ble overført til LHL

Selskap	Forretnings-kontor	Eier / stemmeandel	Anskaffelses-kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Aksjer i datterselskap:					
Helseassistanse Holding AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Spesialisthospitalet AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Gardermoen Eiendom AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Gardermoen Drift AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Osebergklinikken AS	Oslo	50%	15 000	15 000	0
Glittre Klinikken Eiendom AS	Oslo	100%	5 107 262	5 107 262	0
Krokeide rehab. Eiendom AS	Oslo	100%	20 030 000	20 030 000	0
Skibotn Rehab. Eiendom AS	Oslo	100%	10 030 000	10 030 000	0
Røros Rehab. Eiendom AS	Oslo	100%	60 030 000	60 030 000	0
Feiring Eiendom AS	Oslo	100%	75 559 518	75 559 518	0
LHL Holding AS	Oslo	100 %	198 684 734	0	190 800 134
LHL Astma og Allergi AS	Oslo	100%	30 000	30 000	30 000
LHL Hjerneslag AS	Oslo	100%	30 000	30 000	30 000
Sum aksjer i datterselskap				**170 951 780**	**190 860 134**
Andre aksjer og andeler:					
Egenkapitalinnskudd KLP	Oslo		22 161 474	22 161 474	3 238 080
Brisk kompetansesenter	Ålesund	19 %	89 000	89 000	89 000
De 10 humanitære AS	Oslo	10 %	15 000	15 000	15 000
Andelsbidr Ajastealli Brl.	Oslo		122 400	122 400	0
Sum langsiktige investeringer i aksjer				**22 387 874**	**3 342 080**
Aksjer:					
AS Fauske Lysverk			174 844	89 700	89 700
DNB Norge			200 994	0	200 994
DNB Europa			9 800	0	9 800
DNB Aktiv 50			22 041	0	22 041
DNB Aktiv 30			104 634	0	104 634
DNB Rentespar			518 181	0	518 181
Samlet verdi aksjer og verdipapirer				**22 477 574**	**4 287 431**

Aksjepostene er bokført til laveste av anskaffelseskost og virkelige verdi.

LHL

LHL Gruppen

Aksjeposten er bokført til laveste anskaffelseskost og virkelige verdi. Følgende selskap inngår i LHL konsernet og er bokført i LHL Holding AS eller datterselskap (til laveste av anskaffelseskost og virkelige verdi).

Selskap	Forretnings-kontor	Eier / stemmeandel	Anskaffelses-kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Andre aksjer og andeler:					
Egenkapitalinnskudd KLP	Oslo		22 161 474	22 161 474	19 716 662
Brisk kompetansesenter AS	Ålesund	19 %	89 000	89 000	89 000
De 10 humanitære AS	Oslo	10 %	15 000	15 000	15 000
Sum langsiktige aksjer				**22 265 474**	**19 820 662**
Aksjer:					
AS Fauske Lysverk			174 844	89 700	89 700
DNB Norge			200 994	0	200 994
DNB Europa			9 800	0	9 800
DNB Aktiv 50			22 041	0	22 041
DNB Aktiv 30			104 634	0	104 634
DNB Rentespar			518 181	0	518 181
Andre aksjer			500	500	500
Sum aksjer og verdipapirer				**90 200**	**945 850**
Samlet verdi langsiktige aksjer				**22 355 674**	**20 766 512**

Selskap som inngår i LHL Konsern

Selskap	Forretn.-kontor	Eier/ stemme-andel	Anskaffelses -kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Aksjer i datterselskap:					
LHL Helseassistanse Holding	Oslo	100%	30 000	30 000	0
LHL Holding AS	Oslo	100 %	198 684 734	0	190 800 134
Sum aksjer i datter				**30 000**	**190 800 134**

LHL

Datterselskap i Helseassistassistanse Holdig As og LHL Holding AS

Selskap	Forretn. -kontor	Eier/ stemme-andel	Anskaffelses-kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Datterselskap i Helseassistanse Holding AS					
Vertikal Helse AS	Oslo	100%	402 676 407	402 676 407	0
Datterselskap i LHL Holding					
LHL-Klinikkene AS	Oslo	100 %	70 442 000	0	56 653 156
LHL Eiendom Holding AS	Oslo	100 %	321 005 000	0	95 319 662
LHL Poliklinikk	Oslo	100%	30 000	0	30 000
Sum datterselskaper				**402 676 407**	**152 002 818**

Datterselskap i Vertikal Helse AS og LHL Eiendom Holding AS Selskap	Forretn.-kontor	Eier / stemme-andel	Anskaffelse s-kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Vertikal Helse AS					
Nordisk Hälsoassistans AB	Stockholm	100%	438 413	438 413	0
LHL Eiendom Holding AS					
Feiring Eiendom AS	Oslo	100 %	75 000 000	0	0
Røros Rehabilitering Eiendom AS	Oslo	100 %	60 030 000	0	60 030 000
Glittre Klinikken Eiendom AS	Oslo	100 %	85 030 000	0	5 107 262
Skibotnsenteret rehabilitering Eiendom	Oslo	100 %	10 030 000	0	10 030 000
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	Oslo	100 %	20 030 000	0	20 030 000
Andelsbidrag Ajastealli Borettslag	Oslo			0	122 400
Sum datterselskaper				**438 413**	**95 319 662**

Note 12 - Varebeholdning

LHL mor

	2016	2015
Varelager	13 085 789	677 238
Ukurans	-186 266	-158 296
Netto varebeholdning	**12 899 523**	**518 942**

LHL konsern

	2016	2015
Varelager	15 397 351	12 731 706
Ukurans	-186 266	-158 296
Netto varebeholdning	**15 211 085**	**12 573 410**

Note 13 - Fordringer

LHL mor

	2016	2015
Kundefordringer	114 153 361	7 452 508
Avsetning til tap	- 6 692 358	-4 875 260
Sum kundefordringer	**107 461 003**	**2 577 248**
Andre fordringer	35 806 276	22 476 525
Avsetning til tap	-	-
Sum andre kortsiktige fordringer	**35 806 276**	**22 476 525**

LHL-konsern

	2016	2015
Kundefordringer	122 508 536	100 860 678
Avsetning til tap	-6 692 358	-5 025 046
Sum kundefordringer	**115 816 178**	**95 835 632**
Andre fordringer	38 973 854	29 182 744
Avsetning til tap	-	-
Sum andre kortsiktige fordringer	**38 973 854**	**29 182 744**

Note 14 - Bank

Bundne bankinnskudd:

Selskap	2016 Skattetrekk	2015 Skattetrekk
LHL	18 473 149	2 042 387
Vertikal Helse AS	2 809 248	0
LHL-Klinikkene AS	0	18 365 272
LHL Eiendom Holding AS	0	4 559
Sum konsern	**21 282 397**	**20 412 218**

Øvrige bundne midler:

Type midler	Beløp	Beløp
LHL, Klientkonto Testamentariske gaver	16 873 718	6 722 690
Vertikal Helse AS Innestående på klientkonto	6 648 098	
Sum øvrige bundne midler	**23 521 816**	**6 722 690**

Note 15 – Egenkapital

LHL mor

	Driftssikkerhets kapital	Fonds avsetninger	Øvrig egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.15	14 000 000	7 195 858	442 227 289	463 423 147
Avkastning R. O Pettersens fond		25 472		25 472
Årets resultat			182 035 848	182 035 848
Egenkapital endringer fra omorg.			8 468 606	8 468 606
Egenkapital 31.12	**14 000 000**	**7 221 330**	**632 731 743**	**653 953 073**

Det er gjennom årsoppgjørsdisponering for 2010 foretatt en fondsavsetning på MNOK 5 som gjelder øremerking av egenkapitalen, herunder etablering av fond for Hjertelig hilsen kampanjen.

LHL konsern

	Driftssikkerhets-kapital	Fonds-avsetninger	Øvrig egenkapital	Sum annen egenkapital
Egenkapital 01.01.	14 000 000	25 434 826	499 967 052	539 401 879
Overført fondsavsetn. til øvrige egenkapital		-18 238 968	18 238 968	0
Skatteeffekt av oppkjøp			2 341 277	2 341 277
Avkastning R.O Pettersens fond		25 472		25 472
Årets resultat			85 774 365	85 774 365
Egenkapital 31.12	**14 000 000**	**7 221 330**	**606 321 662**	**627 542 992**

Resultatdisponeringer i konsernselskapene

Selskap	Resultat 2016	Resultat 2015
LHL Eiendom Holding AS	-1 645 330	-45 610 303
Feiring Eiendom AS	99 974 630	-4 672 716
Røros Rehabilitering Eiendom	31 937 016	3 903 029
Glittre Klinikken Eiendom AS	-1 079 327	-2 242 122
Skibotn Rehabilitering Eiendom AS	-1 660 101	-248 510
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	-8 490 179	817 306
LHL Holding AS	2 358 190	-48 495 845
LHL	182 035 848	3 467 742
LHL-Klinikkene AS	0	15 558 947
LHL Hjerneslag AS	-5782	75 084
LHL Astma og Allergi AS	-6 218	84
LHL Gardermoen Eiendom (LHL Poliklinikke)	-7 575	481
LHL Gardermoen Drift	-65	0
Spesialisthospitalet	-100	0
LHL Helseassistanse Holding AS	-10 009 422	0
Vertikal Helse AS	5 683 249	0
Sum	299 084 835	-77 446 823
Elimineringer	-213 310 470	90 061 571
Konsernresultat	85 774 365	12 614 748

Note 16 - Gjeld

LHL mor

Langsiktig gjeld

	2016	2015
Forfaller i løpet av 1 år	60 000 000	3 000 000
Forfaller i løpet av 2-5 år	80 000 000	12 000 000
Forfaller senere enn 5 år	0	39 000 000
Pantesikret gjeld	**140 000 000**	**54 000 000**
Bokført verdi av eiendommer stillet som sikkerhet	236 669 613	78 433 612

Sikkerhet for pantesikret gjeld er stilt av Feiring Eiendom AS og Glittre Klinikken Eiendom AS.

Kreditrammen pr. 31.12.2016 var på MNOK 23. Rammen er ikke benyttet pr. 31.12.2016. Kredittrammen er fleksibel og kan benyttes helt eller delvis.

LHL konsern

Langsiktig gjeld

Låntaker	**2016**	**2015**
Feiring Eiendom AS	33 210 000	39 850 000
Glitre Klinikken Eiendom AS	28 000 000	28 000 000
LHL	140 000 000	0
LHL vedrørende Røros Rehabilitering Eiendom AS	0	54 000 000
Total pantesikringsgjeld	**201 210 000**	**121 850 000**

Forfaller i løpet av 1 år	121 210 000	9 640 000
Forfaller i løpet av 2 – 5 åt	80 000 000	66 560 000
Forfaller senere en 5 år	0	45 650 000
Total pantesikret gjeld	**201 210 000**	**121 850 000**

Garantiansvar

LHL gruppen har kollektivt stilt sikkerhet for all ekstern gjeld. Her inngår aksjeverdier i døtre, bankinnskudd, fast eiendom og konsernmellomværende.

Lånetaker	Pantsatt eiendom	Bokført verdi stillet som sikkerhet	Lånebeløp
LHL	Feiringklinikken	169 031 691	155 000 000
Feiring Eiendom AS	Feiringklinikken	169 031 691	33 210 000
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken	67 637 912	28 000 000

Kausjonistansvar og sikkerhetstillelser

Sikkerhetsstiller	Pantsatt objekt/eiendom	Til sikkerhet for lån	Beløp
LHL	Selvskyldnerkausjon	Ethvert mellomværende	100 000 000
LHL	Selvskyldnerkausjon	Etthvert mellomværende	150 000 000
Feiring Eiendom AS	Årnesveien 9 og 23		115 000 000
LHL		Glittre Klinikken Eiendom	111 292 096
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken	Ethvert mellomværende	85 000 000
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken		47 500 000
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken	Ethvert mellomværende	2 000 000
Skibotn Rehabilitering Eiendom	Skibotn	Konsernlån	47 500 000
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	Krokeide	Konsernlån	47 500 000

LHL-gruppen har avgitt sikkerhetsstillelse for oppkjøpsfinansiering av Vertikal Helseassistanse AS. Opprinnelig lån ble gitt med MNOK 155 i lån, og MNOK 40 som kassakredittramme. Lånene er ytt av Handelsbanken. Som sikkerhet for lånene er gitt 2. prioritets pant på MNOK 150 mot eiendommen Feiring. I tillegg er det gitt factoringpant på MNOK 270 mot kundefordringer. I tillegg er avgitt pant i driftstilbehør på MNOK 270.

Covenantskrav

LHL gruppen har covenantskrav fra banken tilsvarende egenkapitalandel på 30% for gruppen pr 31.12.16, samt EBITDA (driftsresultat før av-/nedskrivninger og finansposter) på kr 50 mill for gruppen pr. 31.12.16, eksklusiv eventuelle salgsgevinster som convenants knyttet mot lån i DNB

Som convenants mot Handelsbanken som ny hovedbankforbindelse, foreligger følgende convenants: EK 40%, samt "leverage ratio" på maksimalt 3,25 målt som gjeld/EBITDA (justert).

Note 17 - Nedlagte lag og fylkeslag

LHL mor

Lokallag:
Ved nedleggelse av lokallag, overføres gjenstående midler til LHL sentralt. Dette bokføres som kortsiktig gjeld. Dersom laget ikke blir reetablert innen 4 år, disponerer LHL midlene til bruk for LHLs målgruppe lokalt eller i fylket. Sentralstyret har vedtatt at dette gjennomføres ved at midlene stilles til disposisjon for de resterende lagene i aktuelt fylke. I fylker med fylkesutvalg som har egen økonomi, overføres midlene til fylkesutvalget. I fylker der fylkesutvalget ikke har egen økonomi, føres midlene inn i fylkets balanse som kortsiktig gjeld for LHL. Midlene disponeres deretter av lagene i fylket etter vedtak på en lagsamling. Pr 31.12.2016 er kr 656 000 ført som gjeld til nedlagte lag.

Fylkeslag:
I forbindelse med avvikling av fylkeslag og etablering av fylkesutvalg uten egen økonomi, ble det overført midler til LHL sentralt. Midlene bokføres som kortsiktig gjeld for LHL, og står til disposisjon for fylket gjennom vedtak på lagsamling. Pr 31.12.2016 er kr 2 879 158 ført som gjeld til fylkeslag.

Interessegrupper:
Interessegrupper i LHL som har eget inntektsarbeid, kan oppbevare oppsparte midler i LHLs balanse. Midlene føres som kortsiktig gjeld for LHL, og står til disposisjon for interessegruppen.
- Alfa 1 Forening
- FHLT

Pr 31.12.2016 er kr 646 284 ført som gjeld til interessegrupper.

Note 18 - Forskning og utvikling

LHL mottar gaver øremerket forskning. Slike midler føres over balansen, og overføres til fond:

I 2016 er det overført midler til:

-LHLs Lungefond	638 655
-LHLs Hjertefond	6 878 999
-Ebba og Marinius Wendelsfond	6 810
Sum overført	**7 524 464**

Note 19 – Leieavtaler

LHL mor

Selskapet har følgende leieforpliktelser hvor alle leiene indeksreguleres årlig i henhold til Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks.

Bygg	Kostnadsført	Leieperiode
Administrasjon	4 415 908	15.05.11 - 14.05.21
Blåbyen Eiendom Feiring	779 040	13.04.11 - 31.12.26
Trondheim	802 704	01.01.15 - 30.04.20
Nærland	2 795 712	01.01.16 - 31.12.22
Bergen	3 080 000	01.01.16 - 31.12.36
Røros	3 208 331	15.09.16 - 15.09.28
Krokeide	90 069	Avsluttet 31.03.16
Sum eksterne husleier	**15 171 764**	
Feiringklinikken	23 033 761	01.01.10 – 31.12.18
Glittreklinikken	18 577 332	01.01.10 – 31.12.18
Skibotn Rehabilitering	2 645 016	01.01.10 – 31.12.18
Krokeide	256 779	Avsluttet 30.04.16
Røros Rehabilitering	7 419 284	Avsluttet 15.09.16
Sum konserninterne husleier	**51 932 172**	
Totale leieforpliktelser	**67 103 936**	

LHL Konsern

Utleier		Leieperiode
Sum eksterne leieforpliktelser LHL mor listet ovenfor	15 171 764	
Vertikal Helse Sandnes	306 740	01.01.14 - 01.04.17
Vertikal Helse Oslo	5 022 137	01.01.13 - 01.01.23
Nordisk Hälseassistanse Holding Stockholm	750 000	01.02.16 - 31.12.17
Leieforpliktelser totalt konsern	**21 250 641**	

Det er mottatt bud på eiendommen Feiring. Budet er aksepter. Et endelig salg forutsetter en 15 års leieavtale mellom ny eier og LHL. Leiebeløpet er satt til MNOK 12 pr. år og forutsettes å være en "bare house"- avtale. Ved regnskapsavleggelsen er slik er slik leieavtale ikke signert.

Note 20 – Felles kontrollert virksomhet

Konsern

Investeringen i Osebergklinikken skjedde i desember 2016 og eies 50% sammen med Norlandia AS. Investeringen er vurdert etter egenkapitalmetoden

Selskap	Investert beløp
Osebergklinikken AS	15 000
Resultatandel	-15 000
Totalt	**0**

Note 21 – Aktivitetsregnskap

LHL er medlem i stiftelsen Innsamlingskontrollen i Norge. Stiftelsens retningslinjer krever at det i tillegg til ordinært regnskap etter regnskapsloven avlegges et aktivitetsregnskap. Hensikten med dette regnskapet er å vise hvordan innsamlede midler er anskaffet, og hvordan pengene er anvendt til formålet. Noten omfatter kun den delen av aktiviteten til LHL som er innsamlingsbasert. Her inngår ikke aktiviteter som lotteri eller omsetning i butikk eller helsetjenester. Prinsippet som er benyttet i fremstillingen er at det er fremstilt regnskaper for de enkelte innsamlingsaktivitetene med tilhørende kostnader. Administrasjonskostnader er i tillegg tildelt. Innsamlingsprosenten fremkommer ved at det er gjort fratrekk for direkte kostnader knyttet til aktiviteten, samt administrasjonskostnader knyttet til i hovedsak personell. Medlemskontingenter er vist brutto med den delen av medlemskontingenten som tilfaller LHLs lokallag vist som brukt til formålet.

Hovedaktivitet	Beløp i hele 1.000	Andel brutto ansk	Andel disp til formål
Medlemskontingent brutto til LHL	-15 832	18,8%	
Privatmarkedet	-35 873	42,6%	
Bedriftsmarkedet	-817	1,0%	
Gaver	-31 681	37,1%	
Brutto anskaffelse av midler	**-84 203**	**100%**	
Kostnader ved anskaffelser av midler	28 668	-34,0%	
Netto anskaffelse av midler	**-55 535**	**66,0%**	
Administrasjon	5 151	-6,1%	
Disponibelt til formålet	**-50 384**	**59,8%**	**100,0%**
Lokale og regionale aktiviteter	10 079	-12,0%	-20,0%
Utvikling og støtte til kurs	1 657	-2,0%	-3,3%
Helsefaglig kommunikasjon og helseopplysningsarbeid	7 497	-8,9%	-12,5%
Kommunikasjon og informasjon	6 319	-7,5%	-8,3%
Arbeid med Astma og Allergi og Hjerneslag	4 188	-5,0%	-15,6%
Annet organisasjonsarbeid	7 850	-9,3 %	-6,0%
Klinikk og organisasjonsarbeid	3 026	-3,6%	-80,6%
Sum organisasjonsarbeid	**40 616**	**-48,2%**	**-80,6%**
Årsresultat	**-9 768**		

Medlemsinntekter
40% av de totale medlemskontingentene fordeles videre til lokallag der medlemmet har tilhørighet. I denne oversikten vises 100% av medlemskontingenter som anskaffelse av midler. 40% andelen som utdeles til lokallagene, ligger under organisasjonsarbeid på linjen lokale og regionale aktiviteter. I selskapets regnskap vises inntekten netto.

Privatmarkedet
LHL har hatt følgende innsamlingsaksjoner i 2016:
Kalenderaksjon
Påskeaksjon
Sommeraksjon
Høstaksjon
Juleaksjon
LHL venn

Bedriftsmarkedet
LHL har inngått produktavtaler med enkelte bedrifter

Gaver
LHL mottar testamentariske gaver, minnegaver og andre gaver. Har giver øremerket gavene, overføres midlene til stiftelsene LHL Hjertefond, LHL Lungefond eller LHL Støttefond, og er ikke inntektsført i LHL.

Kostnader
I kostnader ligger kostnader direkte knyttet til innsamlede midler.

Administrasjonskost
Administrasjonskostnad består av personalkostnader knyttet til administrasjon av innsamlede midler.

Lokale og regionale aktiviteter
I lokale og regionale aktiviteter ligger 40% av medlemskontingentene, da disse midlene deles ut til lokallag til bruk for lokale aktiviteter. Se også omtale under medlemsinntekter ovenfor.

Utvikling og støtte til kurs
LHL utvikler og holder kurs, slik som Triminstruktørkurs og Livredderskolen. Eventuelle kursinntekter er trukket fra.

Helsefaglig kommunikasjon og helseopplysningsarbeid
Her ligger aktiviteter knyttet til opplysningsarbeid for medlemmer og pasientgrupper som LHL retter seg mot. Arbeidet omfatter praktisk opplysning og informasjon om sykdom, og det å leve med sykdom. Her ligger også kostnader til drift av åpen linje "spør eksperten", hvor personer kan få opplysning og veiledning.

Kommunikasjon, informasjon
Her inngår arbeid med kommunikasjon mot medlemmer, interessegrupper, myndighetspersoner og media gjennom ulike kanaler som Det nytter, sosiale medier og politisk påvirkningsarbeid.

Arbeid med astma, allergi og hjerneslag
LHL startet satsing på områdene astma, allergi og hjerneslag i 2015. Det drives informasjonskampanjer og opplysningsarbeid på områdene.

Annet organisasjonsarbeid
Her inngår arbeid mot LHLs lokallag og medlemsmasse, og interessegruppene i LHL.

Klinikk og organisasjonsarbeid
Her inngår kostnader til utvikling av LHLs helsetjenester og organisasjon.